

Kovács Klára

KÜZDELMEK A RINGBEN – ÉS AZON KÍVÜL

SZEREPKONFLIKTUSOK AZ ÉLSPORTOLÓ ÖKÖLVÍVÓ NŐK ÉLETÉBEN

Bevezetés

Számos genderszociológiai mű vizsgálta, hogy a történelem során a nők hogyan léphettek be olyan területekre, amelyek addig csak kizárólagosan a férfiak kiváltsága volt. Dolgozatomban egy olyan sportágat vizsgállok meg, amely eddig szélsőségesen maszkulinként élt a köztudatban, ahová a nők egészen a 20. század végéig nem nyerhettek beocsátást. Ez a sportág az ökölvívás.

A sport területén az eddig lefolytatott vizsgálatok azt mutatják, hogy kevesebb anyagi és erkölcsi megbecsülést kapnak a sportolónők, akár amatőr, akár profi szinten foglalkoznak sporttal. Helyzetüket tovább nehezíti, hogy a kőkemény edzés, amelyet néha munka mellett végeznek, és a kiváló eredmények elérésére tett erőfeszítések mellett az olyan, hagyományos női szerepeknek is meg kell felelniük, mint például az anyaszerep. A hagyományos női szerepek sokszor nem vagy csak igen nehezen egyeztethetők össze sportolói tevékenységükkel. A sportolói szerep konfliktushoz vezethet környezetükkel, valamint a sportág férfitagjaival, akik úgy érezhetik, hogy egy addig általuk uralt területre léptek be a nők, átvéve az ezzel járó tulajdonságokat is. Számtalanszor értéktelennek tekintik az egyes sportágakban elért eredményeket, melyek nemcsak a sportolónők sikerei, hanem sokszor az egész ország hírnevét is növelik. Különösen érvényes ez egy olyan tipikusan férfias (küzdő)sportban, mint az *ökölvívás*, amelyet vizsgálni fogok.

A kutatásom során megpróbáltam kideríteni a fent említett jelenségek okait, különös hangsúlyt fektetve a nőikkel kapcsolatos sztereotípiákra. Azt is vizsgáltam, hogy milyen tulajdonságokkal, elvárásokkal jár a sportolói szerepek felvétele: mi tekinthető ezek közül férfiasnak és nőiesnek, s hogyan egyeztethetők össze ezek az élsportoló nők más szerepeivel. A sztereotípiák közül ki kell emelnem azokat az attitűdöket, melyek szerint „a nők helye a konyhában, a fakanál mellett van”, s legfőbb tevékenységük a család és a gyerekek gondozása kell, hogy legyen (melyeket tipikus női szerepeknek tekintek). Emellett elvárják tőlük, hogy

tartsák magukat távol a férfiak világától, melynek szerves részét képezi az olyan tipikus férfias vonásokat (agresszivitást, akaraterőt, kitartást) magába foglaló versenysport is, mint az ökölvívás.

Véleményem szerint a téma kutatása legfőképpen épp ezért fontos, mert a női ökölvívók egy addig minden szempontból férfiak által uralt, maximálisan maszkulin területre törtek be, és értek el férfitársaik számára meglepően kiemelkedő eredményeket. Tették ezt mindannak ellenére, hogy a harc, különösen a „face-to-face” küzdelem már évezredek óta a férfiak kiváltsága és társadalmi szerepe volt, illetve a mai társadalmi normák szerint is az. Úgy gondolom, hogy ebből a szempontból párhuzamot vonhatunk a harc és az ökölvívás között, hisz ebben a sportágban is a legfőbb cél az ellenfél legyőzése a megfelelően kivitelezett, pontos és erős ütések által, csak éppen szabályok által meghatározott mérkőzés keretében. Úgy gondolom, hogy a sportágból fakadó férfias tulajdonságoknak és az abból eredő szerepeknek való megfelelés elengedhetetlen a női versenyzők számára, ha sikeresek akarnak lenni. Ugyanakkor a hagyományos női szerepeknek való megfelelés társadalmilag determinált, így az ökölvívó élsportolónőknek mindkét szerepnek eleget kell tenniük. Ez konfliktusokkal járhat környezetükkel és a sportág férfitagjaival, akik nem szívesen adnak át egy újabb, általuk instrumentálisan uralt területet a hölgyek számára.

Kutatásom eredményei hasznosak lehetnek a hasonló tevékenységeket, területet vizsgálók számára. Sok mindent elárulhatnak arról, hogy (1) mennyivel elfogadóbb a 21. század társadalma, mint 100 évvel ezelőtt volt, (2) a társadalom hogyan viszonyul a nők újabb és újabb maszkulin területre való bevonulásához, s (3) hol van az a határ, amelynek az átlépése már konfliktusokhoz vezet a nők és férfiak között, és ezek miben nyilvánulnak meg. Eredményeim reményeim szerint túlmutatnak azon a szűk populáción, amit kutatni szeretnék.

1. Hipotézisek

Két hipotézist fogalmaztam meg.

(1) Egyrészt feltételezem, hogy az ökölvívás instrumentálisan agresszív jellege miatt a bokszolóknak egyaránt meg kell felelniük a férfi és női szerepeknek, amelyek a társadalmi sztereotípiák miatt sokszor összeegyeztethetetlenek, sőt, ellentétesek egymással. Ez konfliktusokhoz vezet önmagukkal, szűkebb mikrokozonyozatukkal és a sportág férfi tagjaival.

(2) Feltételezem továbbá, hogy az ökölvívónők úgy érzékelik: a sportág férfi tagjainak szemében a bokszoló, mint sportoló szerep (organizációs szerep) és a női nemi szerep (pervazív szerep) összeegyeztethetetlenek, és ezt a vélekedést a sportág férfi tagjainak attitűdjei is megerősítik. Ez a helyzet konfliktusokhoz vezet a sportág férfi tagjaival, ami abban nyilvánul meg, hogy kevesebb anyagi és erkölcsi támogatást kapnak a férfibokszolókhöz képest.

2. Módszer

A fent említett kérdéskör megvizsgálásához azt a kritikai feminista megközelítést használtam, mely szerint az autentikus női lét és helyzet legjobb feltárása csak úgy lehetséges, hogy magukat a nőket kérdezzük meg, s a kutatás során az ő narratívájukból indulok ki. Mivel az érintettek tudják elmondani a leginkább azokat az érzéseket, tapasztalatokat, amelyeknek részesei nap mint nap, a sportoló interjúalanyaim mindegyike nő. De emellett az objektivitás megőrzése érdekében a férfiak perspektívájának bemutatását is fontosnak tartottam. Ezért úgy gondoltam, hogy férfiedzőket is megkérdezek, akik férfi és női ökölvívókat egyaránt edzenek, s így megfelelő rálátásuk lehet arra, hogy milyen szerepeknek kell megfelelniük a lányoknak, s ez milyen konfliktusokkal jár számukra. Így, remélem, eleget tudok tenni a tárgyilagosság kritériumának is, és megvizsgálhatom azt is, hogy a nők által érzékelt konfliktusok és hátrányos megkülönböztetés hátterében a férfiak oldaláról milyen attitűdök és vélemények állnak.

A kutatás során interjúkat készítettem jelenlegi vagy volt *élsportoló versenyzőnőkkel*, akik ökölvívással foglalkoznak/foglalkoztak, illetve olyan *férfiedzőkkel* és a *szövetségi kapitánnyal*, akik több éve vagy évtizede foglalkoznak női ökölvívókkal, és rendelkeznek tapasztalatokkal ezen a területen.

Fontos megjegyezni, hogy dolgozatomban elsősorban a tőlük elhangzott narratívumokat kívánom elemezni, az ő perspektívájukból és véleményükből kiindulva kívánom bemutatni helyzetüket, megítélésüket, s ezek okait. Emiatt nem állíthatom, hogy ez a valós helyzet. Csak azt mutathatom be, hogy a női ökölvívók általam kiválasztott csoportjának tagjai hogyan látják ezt. A férfiedzőkkel készített interjúk segítenek árnyalni a bokszoló nők véleménye alapján kialakult képet, és a „másik oldal” véleményének megjelenítésével jobban meg tudom közelíteni a feltételezett konfliktus lényegét.

Emellett nemcsak arra voltam kíváncsi, hogy a sport világában hogyan viszonyulnak hozzájuk és elért eredményeikhez férfitársaik – akár sportolóról, akár edzőről vagy vezetőről van szó –, hanem arra is, hogy a szűkebb, illetve tágabb mikrokozonyozat miként reagál(t) sportolói tevékenységükre, illetve arra, hogy éppen ezt a sportágot választották. Ennek érdekében az alábbi elemzési dimenziókat alakítottam ki:

1. A családi háttér és szűkebb mikrokozonyozat dimenziója
2. A barátok dimenziója
3. Az iskola dimenziója
4. A munka dimenziója
5. A sporttársakkal és edzőkkel való viszony dimenziója
6. A jelenlegi magánélet dimenziója
7. Jövőkép, az olimpiai szereplés hatása a női ökölvívásra és ökölvívók megítélésére.

Földesiné Szabó Gyöngyi definíciója alapján élsportolónak tekintem azokat a személyeket, akik tevékenységének gerince az edzés, a versenyekre való felkészülés és bizonyos mértékben a társadalmi struktúrában elfoglalt helyzetük is ez határozza meg (Földesiné Szabó 1983, 7). Az ökölvívók körében azokat tekintem élsportolónak, akik világ- és/vagy Európa-bajnokságon érmet szereztek, valamint/vagy legalább háromszoros magyar bajnokok, illetve a magyar női ökölvívó válogatott tagjai (voltak).

3. Kutatások a témában és elméleti háttér

3.1. Sportolónőkkel kapcsolatos kutatások

A magyarországi női kutatások társadalomtörténeti és szociológiai szempontú elemzéseit eddig csak érintőlegesen foglalkoztak a nők sport területén való érvényesülési lehetőségeivel és helyzetével (Bodnár

2003, 116). Bodnár Iona olyan edzőnőkkel készített interjúkat, akik valaha szintén élsportolók voltak. Arra próbált fényt deríteni, hogy az addig nagyrészt férfiakból álló edzők világában milyen helyzetben voltak az edzőnők, hogyan fogadták őket. Az interjúk összegzése után arra a következtetésre jutott, hogy a szakmában való elismertségnek csak egy feltétele volt (van) — a siker. A teljesítmény csak egy eszköz, amivel a sikert el lehet érni, ráadásul a környezet dönti el, hogy ki mit ismer el a sikernek. Az edzőnők pályájának egyik kulcsmomentuma az volt, hogy nem a nyilvánvaló anyagi megkülönböztetés fájt nekik a legjobban, hanem az, hogy kevés szakmai, erkölcsi elismerésben volt részük. Ezen a területen volt leginkább tetten érhető a sportvezetők és kollégák által működtetett foglalkozás sztereotip, férfias felfogása (Bodnár 2002, 234-236).

A mostanában készült kutatások gyakran irányulnak a média által közvetített és befolyásolt sporttevékenységekre, különös figyelmet fordítva arra, hogy a médiában hogyan jelennek meg az élsportoló nők. Egy amerikai posztmodern tanulmány eredményei szerint, amelyben több száz sportolóról készült címlapképet vizsgáltak meg, a női sportolókat szignifikánsan gyakrabban mutatják olyan pozícióban, sminkben, frizurával, öltözetben, amelyek tipikusan a női szerepekhez tartozó erotikus kisugárzást tartalmaznak, míg a férfiakat inkább sportolás közben fotózzák le, ami viszont – a közhiedelem szerint – a tipikus férfiszerepekhez (mint a versenyszellem, küzdelem, agresszió) tartozik (Buysse et al. 2004).

A hazai szakirodalomban Gál Andrea vizsgálta meg a női és férfi sportolók reprezentációját három újságban – a Népszabadságban, a Magyar Nemzetben és a Blikkben – kvantitatív és kvalitatív tartalomelemzéssel, újságírók, sportújságírók, illetve sportolónők véleményének feltárásával. Leginkább arra volt kíváncsi, hogy a hazai írott sajtóban mennyire játszanak szerepet a külső jegyek abban, hogy egy sportolóról közöljenek hírt, amit „Kurnyikovaszindrómának” neveznek (Gál 2007, 7-13). A vizsgálat eredményei szerint a női sportolók alulreprezentáltak a sajtóban férfitársaikhoz képest, s ez megmarad az olimpiai ciklus alatt is, annak ellenére, hogy ekkor valamivel több cikk és kép jelenik meg róluk

Jól példázza a női ökölvívók helyzetében lévő szerepkonfliktust Carlo Rotella egy sikeres amerikai ökölvívónőről, Liz McGonigalról szóló esettanulmánya, melyben kijelenti, hogy sokszor a női bokszt

azért vonzza a közönséget, mert paradox módon férfiasabbnak hat, mint a férfi bokszt, ugyanakkor nőiesebbnek is. A női bokszt egy egyszerű egyenletet alkot: női test plusz heves agresszivitás egyenlő pornográfia. Lehetne érvelni amellel, hogy a férfi bokszt is hasonlóképpen szexualizált és a pornográfiahoz kapcsolódik, de van egy nagy különbség: a férfiak és a nők gondolatainak sokaságát alapul véve a ring látványosságairól és a gesztusairól csak a női bokszt lehet úgy látni, mint pornográfiát. Jimmy Finn, a WIBF (Women International Boxing Foundation) volt titkára egy alkalommal így nyilatkozott: „Itt a szexizmus, homofóbia és a világ legkülönlegesebb férfi klubjának fenyegetettsége áll a háttérben. Ha egy csoport prostituáltat vinnék be a ringbe, elfogadottabb lennék” (Carlo Rotella 1999, 590-592).

A szerepeknek való megfelelést nemcsak a férfiaktól várják el – számukra ez leginkább a férfiszerepek túlzott dominanciájával egyenlő –, hanem a boksztoló nőktől is, ha sikeresek akarnak lenni. Ebben az esetben sikeren a versenyeken való jó szereplést értem, azaz minél jobb eredmény, helyezés elérését hazai, de legfőképpen kontinensviadalokon. „A különböző kutatások nagy megegyezéssel arra az eredményre jutottak, hogy az intellektus magas szintjét, az alkotó tevékenységet, a társadalomban való sikeres részvételt nemenként eltérő személyiségvonások segítik. Mégpedig az ellenkező nemre jellemző személyiségjegyek. A személyiségjegyükben (és nem szexuális kapacitásukban) „férfias” nők és „nőies” férfiak érik el a legjobb eredményeket” (H. Sas 1984: 25).

A témához szorosan kapcsolódik a sport feminista kritikája. Ennek lényege, hogy a szexizmus a sportban kulturális és strukturális interakciós formákban jelenik meg. A strukturális különbségek egyértelműek a női diszkrimináció különböző fajtáiban. Az egyenlőtlenségek e típusai a programok, a lehetőségek és a felszerelés finanszírozásában, az edzőképzésben, az egészségügyi és edzési lehetőségekben és kiszolgálásban, a sportaktivitások számának növelésében, az ösztöndíjak folyósításában és a média által sugallt képekben nyilvánulnak meg (Coakley idézi Theberge 1981, 343). A szexizmus kulturális manifesztálódását a nők társadalmi dinamizmusának a sportban megjelenő anomáliája tükrözi Felshin szerint. Az anomália szerinte abból ered, hogy a sport kulturális koncepciói maskulin természetűek, amelyben nincs helyük a nőknek. Véleménye szerint a női szerepek akkor legitimálódnak a sportban, ha ezek az anomáliák eltűnnek

(Felshin idézi Theberge 1981, 343). A feminista álláspontú írások segíthetnek annak megoldásában, hogy milyen lehetne a nem szexista sport. Természetesen az első kritérium az egyenlőség, továbbá újra kellene definiálni a sport szervezeteit a férfiaság viszonylatában, és így a sport intézményi és kulturális megjelenése kevésbé lesz instrumentális és versenyközpontú (Sabo – Runfola idézi Theberge 1981, 344).

A sport feminista kritikája alapján tehát kijelenthető, hogy (1) ha az általános sport szintjén bebizonyosodott, hogy a férfiak és nők a lehetőségekhez nem egyenlően jutnak hozzá, akkor (2) az élsportoló ökölvívónők esetében is vizsgálható az, hogy férfitársaikhoz viszonyítva kevesebb anyagi és erkölcsi megbecsülést kapnak, ami abban nyilvánul meg, hogy a lehetőségekhez nem egyenlő mértékben jutnak hozzá. Ez utóbbi a női bokszolók esetében a *férfi-női szerepek és foglalkozási szerepek konfliktusából* ered. Ezt továbbá alátámasztja Coakley kritikája a sport feminista kritikájáról. Véleménye szerint jelenleg a legjobb megközelítés az lenne, ha egyenlő számú női és férfi sportolói csapatokat hoznának létre, azonos finanszírozással és a források egyenlő elosztásával (Coakley idézi Theberge 1981, 350). Bár a feminista kritika kritikájában elhangzik, hogy még nem tudják, mi lenne a legjobb módszer a források újraelosztásához a társadalmi nemek közötti egyenlőség megvalósulása érdekében, de ennek kiemelkedő fontosságában mindenki egyetért.

Jennifer Hargreaves a sportolónőkről szóló történeti és szociológiai vizsgálatokat áttekintve arra következtetésre jutott, hogy a sportnak még mindig vannak szélsőségesen maszkulin területei, amelyekben évszázadok óta benne rejlik a hatalommegosztás a férfiak és nők közötti egyenlőtlensége. Véleménye szerint a női sport integrálja a kulturális hatalom viszonyainak összességét, amely magába foglalja a férfiak és nők közötti hatalmi viszonyokat. A nők és férfiak közötti kapcsolatok sokkal változatosabbak és összetettebbek olyan változók mentén, mint a kor, osztály, nemzetiség, szexualitás. Továbbá ugyanilyen komplex az autonómia és az ellenőrzés a sport területén. Nincsenek autentikus, teljes mértékben autonóm sportágak a nők számára, hanem a nők vagy egyszerűen passzív befogadókká válnak, vagy pedig lehetetlen helyzetbe kényszerülnek a rossz anyagi körülményeknek köszönhetően (Hargreaves 1994).

Látható tehát, hogy számos területen bizonyították be a külföldi és hazai kutatók egyaránt, hogy a nők a sport világában is hátrányban vannak férfi

társaikhoz képest. Úgy gondolom, hogy szükség van egy olyan kutatásra is, amely egy jellegzetesen maszkulin sportág élsportolónőinek véleményei és tapasztalatai alapján próbálja bemutatni ezt a hátrányt.

3.2. Elméleti háttér

Kutatásom során arra szeretnék választ kapni, hogy az ökölvívónők hogyan látják saját helyzetüket és megítélésüket a bokszolók (férfitársaik, edzők és vezetők) világában és szűkebb környezetükben. Mivel az ökölvívás szélsőségesen maszkulin jellegű sportág, a női ökölvívók sajátos helyzetbe kerülnek: egyrészt, ha eredményesek akarnak lenni, akkor fel kell vállalniuk az edzések, a felkészülés és a versenyek küzdelmeiben azokat a tipikus férfias tulajdonságokat, amik már évezredek óta jellemzik a férfiakat – agresszivitás, erő, küzdelem, kitartás. Viszont nem tudnak kilépni női mivoltukból sem, hisz ez egy biológiai adottság, ami az egyént születése pillanatában meghatározza, így valamilyen mértékben a tipikus női szerepeltérásoknak is meg kell felelniük. Ez konfliktushoz vezet saját magukkal, a mikrokörnyezetükben, illetve sportolói környezetükben. A saját magukkal való konfliktust Buda Béla szóhasználatával frusztrációnak tekintem, amit belső feszültségként értelmezek. A különböző szerepek definiálásához szintén a Buda Béla kategóriáihoz nyúltam.

Témám szempontjából a *pervazív* a *családi* és *rokonági*, illetve a *foglalkozási* szerep a legfontosabb. A pervazív szerephez tartoznak az olyan alapszerepek, mint a nem, az életkor stb., melyek befolyásolják a többi szerepet, mint amilyen pl. a foglalkozás (Buda 1985, 100). A családi (szülői, gyermeki) szerepek is rányomják bélyegüket életünk többi szegmensére, attól függően, hogy mi a feladatunk és milyen a helyzetünk a családi struktúrában. A családi szerepek mellett a másik legfontosabb szerepcsoportot az organizációs vagy foglalkozási szerepek jelentik. Ezeket Buda elsősorban a szervezeti rendszerekhez való viszony, illetve az azokban elfoglalt hely alapján határozza meg. Ezek is lehetnek természetesen pervazív jellegűek, amilyenek a már említett hivatások foglalkozási szerepei, de lehetnek egészen felszínesek is. A női ökölvívók esetében a pervazív szerep közül a nemi szerep a legfontosabb, ez nagyban meghatározza sportolói pályafutásukat és eredményeik elismerését, hisz nőként kell helyt állniuk úgy, hogy közben tipikus férfiszerepeket kell magukra öltetniük. Ugyanakkor egy-egy meccs után

otthon női szerepeiknek is eleget kell tenniük: párjuk számára társá, háziasszonnyá, míg munkahelyükön vagy az iskolában alkalmazottá, tanítvánnyá válnak.

A sztereotípiákon azokat a torzításokon, túlzásokon és leegyszerűsítéseken alapuló negatív elképzelések, előítéletek együttesét értem (Andorka 2006, 375), mely szerint a nőknek az olyan, hagyományos női szerepek mellett kellene maradniuk, mint amilyen például a családgondozás, a házi munka és a gyereknevelés, nem pedig olyan sportágot kellene választaniuk, ami eddig a férfiak kiváltsága volt évszázadokon keresztül. Úgy gondolom, hogy a női ökölvívók megítélését férfitársaik részéről nagyban befolyásolja, hogy a bokszolónők a társadalmi elvárástól eltérő, tipikusan férfi szerepet igénylő sportágban tevékenykednek. A női szerep elsődlegesen a női viselkedésszempontok, normák előírásrendszerére, amely azokat a szabályokat írja elő, amely leginkább a férfiakkal szemben, illetve kisebb részben más szerepartnerekkel szemben való viselkedésre és kommunikációra vonatkoznak. Ezek többnyire nem tudatosak, hanem automatikusak, belső késztetésként érvényesülnek. Ha az egyén eltér a társadalmi nemére vonatkozó szabályoktól, akkor környezete bizonyos fokú és formájú szankcióját kell elviselnie. A női szerep esetében ez a külső kontroll jellegzetesen érvényesül: a tradicionális női szerepet előíró közösségben a férj vagy partner hiába enged eltérést az ott divatos viselkedéstől, a közösség elítélően reagálhat arra. A szerepek megtanulása egy nő számára számos választás, döntés eredménye. A választás köre azonban több szempontból is korlátozott: egyrészt mindenki csak azok közül a szerepváltozások közül választhat, amelyeket megfigyelhetett és elsajátíthatott, másrészt korlátozott az aktuális környezet is (Buda 1985, 99-103).

A társadalmi munkamegosztás átalakulása módosította a hagyományos szerepfelosztást a családon belül és kívül. Az átalakult viszonyokhoz való alkalmazkodás a két fél eltérő helyzete és érdekeltisége, illetve a tradíciók továbbélése miatt konfliktusokkal terhelt. A férfiak és nők közötti különbségek nem feltétlenül jelentenek diszkriminációt, társadalmi hátrányt, hanem az adott társadalmi struktúrában, ennek meghatározott érték- és hatalmi viszonyai alapján válnak hátránnyá (H. Sas 1984, 28). Férfiak és nők egymás versenytársaivá válnak, s ez utóbbiak meg is fogalmazzák és követelik az élethez, a teljesítéshez való jogot. Megszűnik a férfiak teljes kiszolgáltatása, s ezt a férfiak veszteségként könyvelik el, amely miatt frusztrálva érzik magukat (Buda 1985, 108).

A feminista álláspontban elsősorban kritikai megközelítés jelenik meg, főleg ideálkritikai formában. Főleg azokat a tételeket, elméleteket vizsgálja, amelyek a férfiak társadalmi előnyeit, s a nők hátrányos helyzetét konzerválják. „A nők esetében az identitás elsősorban szerepidentitást jelent a női szerep jegyében. Ezt a feminizmus szélsőséges áramlatai kifogásolják, és a lehetséges identitásformák számára ugyanazt a szabadságfokot igénylik, amit a férfiak identitásában látnak” (Buda 1985: 107). Ezért a feminizmus egyik súlyos hibája Ferge Zsuzsa szerint, hogy a férfiak társadalmi helyzetének rejtett problémáit nem engedi felismerni: a náluk is létező identitás zavart, azt, hogy ők veszteségként élik meg a nők újonnan szerzett jogaiából származó helyzetet, s ez valószínűleg megnehezíti új szerepeik kialakítását (Ferge 1985, 78).

Mindezek ellenére úgy gondolom, nagyon fontos a nők helyzetének, szerepeinek a feminista nézőpontot jellemző kritikus értelmezése is. A pervazív szerep közül a női szerep, a családi szerep közül az anyaszerep és a sportolói, azon belül is a bokszoló szerep, mint organizációs szerep közötti konfliktus leginkább a magánélet területén mutatkozik meg. A párkapcsolatokban ugyanis a nőknek a mai napig eleget kell tenniük a hagyományosnak tekinthető női szerepeknek. A munkamegosztás megváltozásának megfelelően a nők bevonulnak a férfiképességekre szabott keresőmunka világába, s ez mindkét nem elé olyan feladatokat állít, amelyek a korábbi évezredek rögzült szokásaitól különböznek, az eddigi szerepkészlettől eltérnek. Az új helyzetben mindkét nem szerepkonfliktusba kerül (Koncz 1985, 244). „Ha a szerepek élesen elválnak és betöltésük feltételei nincsenek összehangolva, akkor a nők valóban nem lehetnek egyszerre jó anyák, ideális házassági partnerek, teljes értékű munkavállalók, hatékony közéleti emberek. Választaniuk kellene, hogy mit adnak fel miért, de minden választás kárt okoz valakinek – vagy a gyereknek, vagy a házasságnak, vagy a férjnek, vagy a nőnek önmagának” (Ferge 1985: 76). Ez a férfiaknál is az azonosság tudat zavarához vezethet.

A kutatás során genderszociológiai megközelítést alkalmazok. Ennek kiindulási pontja, hogy a férfiak és nők között nemcsak biológiai, hanem társadalmi különbségek is vannak. Ezek az eltérő férfi-női szerepek, elvárások, minták és szocializáció által jöttek létre és hagyományozódnak tovább. Szinte mindenben más a nő viselkedése, mint a férfié, és az is biztos, hogy ezek a különbségek nem a biológiai vagy lélektani nemből erednek, hanem szociálisan

tanult jelenségek. A nemi viselkedés elsajátításában alapvető szerepet játszik a szocializáció.

4. Az interjúkutatás eredményei

A kutatáshoz 10 interjút készítettem. Az alanyok között 5 élsportoló ökölvívónő, illetve 4 férfiedző volt, akik egyaránt foglalkoznak férfi és női bokszolók felkészítésével. A tizedik alany különleges státusszal bír, mivel nemcsak többszörös világ- és Európa-bajnok, érmes és magyar bajnok, hanem jelenleg, ökölvívó pályafutása végeztével, a női ökölvívó válogatott vezető edzője. Az interjúkat két módon készítettem el: személyesen, az alanyokat otthonukban vagy az edzőteremben meglátogatva, illetve a Skype segítségével az interneten keresztül. Az elhangzottakat diktafonnal rögzítettem. Az edzők és versenyzők egyaránt nagy lelkesedéssel és örömmel fogadták kérésemet, s szívesen álltak rendelkezésemre, hogy megosszák velem véleményüket, nézeteiket, tapasztalataikat.¹

A bokszolóknak mindegyike 22 és 35 év közötti, legalább középfokú végzettségű, és több szakmával rendelkezik. Egy ökölvívónő Budapesten él, de felnőtt korában költözött oda, a többiek és az edzők is egyaránt vidéki nagyvárosban élnek. A sportolók közül ketten főállásban foglalkoznak az ökölvívással, a többiek alkalmazottként dolgoznak, vagy jelenleg állást keresnek. Az edzőknek is van más foglalkozásuk: alkalmazottak, vagy vállalkozásuk van. A szülők is dolgoznak, de arra nem tértek ki külön az alanyok, hogy konkrétan mi a munkájuk. A téma szempontjából releváns a szülők sportmúltja. Néhány alany esetében egyáltalán nem sportoltak a szülők, mások esetében viszont igen, sőt, két sportolónő édesapja bokszolt.

Bár technikai okok miatt nem lehetett minden jelenlegi és volt élsportoló ökölvívónőt megkérdezni, de a minta így is magában foglalja a legeredményesebbeket. Úgy gondolom, az edzőkkel készített interjúkkal együtt az élsportolóknal készített interjúk alkalmasak arra, hogy kirajzolódjon belőlük az ökölvívónők helyzete. Azért nagy jelentőségű, hogy sikerült épp ezekkel a bokszolóknal interjút készítenem, mert az általam meghatározott élsportoló definíciónak mindegyikük eleget tett: (a) minden ökölvívónő válogatottként képviselte Magyarországot világ-, és/vagy Európa-bajnokságon, s (b) ott négyen akár több alkalommal is érmet szereztek,

¹ Az anonimitás megőrzése érdekében fiktív monogramokat használtam.

a többiek pedig ötödik, illetve hetedik helyezést értek el, és (c) minden sportolónő többször nyert országos bajnokságot vagy ért el helyezést.

Az edzők mindegyikének eredményes női bokszolója van, de férfi ökölvívókkal is foglalkoznak, akik között szintén vannak magyar bajnokok és helyezettek, így megfelelő rálátással rendelkeznek ahhoz, hogy össze tudják hasonlítani a két nem közötti viszonyt az edzőteremben, illetve ismerik azokat a lelki és fizikai tényezőket, jelenségeket, amelyek együtt járnak egy felkészüléssel, versennyel. Emellett fontos tényező az is, hogy ezek az edzők az ellenkező nemhez tartoznak, ezért kiküszöbölhetőek azok az esetleges torzítások, melyek az ökölvívónők saját nemükkel kapcsolatos elfogultságból, szubjektivitásából eredhetnek.

4.1. Az ökölvívás és a pályafutás kezdete – női szemmel

Az interjúkból kiderült, hogy az alanyok mindegyike valamilyen más sportággal foglalkozott a bokszoló pályafutás megkezdése előtt. Ezek részben atlétikaszámok, de többségük más küzdősportágakat is kipróbált (karate, kickbox és kungfu). Tehát az eredményes ökölvívó pályafutást nagyban befolyásolják az egyéb küzdősportban szerzett tapasztalatok. A sportoló interjúalanyokat már kezdettől fogva érdekelték a harccal kapcsolatos sportágak. Egyrészt az önvédelem iránti érdeklődésük miatt, másrészt nagy hatással voltak rájuk azok a távolkeleti harcművészeteket bemutató filmek is, melyeket a 90'-es évek közepén láttak, akkor, amikor a női ökölvívás megjelent Magyarországon. Interjúalanyaim, a ma már legeredményesebb bokszolóknak ekkor kezdték el az ökölvívósportot űzni.

Arra a kérdésre, hogy milyen tulajdonságokkal kell rendelkeznie egy ökölvívónak, hogy sikeres, eredményes legyen a sportágban, a sportolóknak és edzők egyaránt ugyanazokat sorolták fel, melyek bármely más sportághoz is szükségesek: kitartás, akaraterő, szorgalom, a sportág szeretete. Nem látunk különbséget a tulajdonságok között abból a szempontból, hogy melyik tekinthető közülük férfiasnak, nőiesnek – ezekkel minden élsportolónak rendelkeznie kell ahhoz, hogy eredményeket érjen el. A sportág sajátos jellegzetességéből adódóan nagyfokú agresszivitást igényel, ami az edzők szerint kevésbé van jelen a lányoknál, mint a fiúknál, de ezt ellensúlyozza a lányokban lévő makacosság, akaratosság, illetve a bizonyítási vágy, egyfajta „azért is megmutatom” érzés, ami viszont az edzők és bok-

szólónők szerint a nőket nemükből eredendően jellemzi. A sportolónők ezeket a motívumokat megpróbálják hasznosítani, beépíteni az edzésmunkába, sőt, az élet más területein is. Viszont az edzők szerint bizonyos lelki, érzelmi eredetű problémák hátráltatják az edzésre való teljes odafigyelést. Az edzők véleménye szerint másképpen reagálnak az esetleges konfliktusokra, amelyek közöttük alakulnak ki, érzelmileg szorosabb kapcsolatok vagy ellentétek jellemzik őket a csapaton belül, mint a fiúkat. Az egyik edző szerint még az okoz esetleg problémát a számukra, hogy a lelki gondok jobban megviselik őket, mint a fiúkat, ami hatással van a teljesítményükre az edzéseken, illetve versenyeken.

Ennek ellenére az élsportolónők inkább azt emelik ki, hogy a boksz által magabiztosabbak, határozottabb lettek, mint azok a nők, akik nem sportolnak, sőt egyébként is jellemző ez rájuk. Így nem, hogy nem okoz számukra problémát, hogy ilyen férfias sportágat űznek, hanem ez megegyezik az életfelfogásukkal, s inkább segítette őket az élet más területein. Az edzők szerint sem előnyös, hogyha felvesznek fiús vonásokat a bokszoló lányok: nem kell fiús kinézettel, esetleg testfelépítéssel rendelkeznie egy bokszoló lánynak ahhoz, hogy jó ökölvívó legyen. Akkor érhetnek el sikereket, ha beépítik a női mivoltukat, s az ezzel együtt járó tulajdonságokat – pl. a konokszágot – az edzésmunkába. Az egyik edző beszámolt arról, hogy természetesen előfordulnak ebben a sportágban is fiús kinézetű lányok, akik a megjelenésükkel együtt felvettek bizonyos férfias tulajdonságokat (járásukban, beszédstílusukban, esetleg viselkedésükben), de az ökölvívónők többsége elhatárolódik ettől, s nem veszik szívesen, ha olyan, és ehhez hasonló kijelentésekkel illetik őket, mint „harcos amazon”. A civil életben a viselkedésük tekintve igyekeznek ugyanolyan finomak, illedelmesek, nőiesek maradni, mint bármelyik hétköznapi nő.

4.2. Anyaság és párkapcsolati problémák a női ökölvívók életében

A megkérdezett női bokszolók nem zárkoznak el a hagyományosnak tekinthető női szerepköröktől: hétköznapi életükben elvégzik az otthoni teendőiket, fontos számukra a család, az anyaság is. Megszóltak a vélemények a családalapításról: a legtöbben nem tartják lehetetlennek a gyerekvállalást, de egyikük sem adná fel a sportkarrierjét ennek érdekében. Beszámoltak arról, hogy vannak példák erre – de csak a megfelelő családi háttérrel, főleg

a partner segítségével oldható meg a gyermek felügyelete, amíg az édesanya edz vagy táborban van, de mindenképp nehézséget okoz. Mivel az első és legfontosabb dolog az életükben jelenleg (vagy amíg sportoltak) a boksz (volt), és a gyerekvállalásról is az a véleményük, hogy teljes odaadást igényel, úgy gondolják, hogy amíg lehet, inkább sportkarrierjükre fordítják minden mozgósítható energiájukat. Az edzők véleménye is az, hogy napjainkban egy nőnek – függetlenül attól, hogy sportoló-e – nemcsak az anyaság és az otthon területén kell eleget tennie az elvárásoknak, hanem a munka és karrier világában is, hogy sikeres legyen az életben. Az itt kitűzött célokot kell elérnie, hogy elégedett legyen önmagával, illetve megfelelően környezete elvárásainak, ami tanítványaik esetében a képességüknek megfelelő sporteredmény elérését jelenti.

A bokszoló szerep, s az ezzel kapcsolatos kötelezettségek, sztereotípiák a párkapcsolatokra is hatással vannak. Az alanyok többsége úgy gondolja, hogy csak egy sportoló képes megérteni, elfogadni tevékenységüket, s az ezzel együtt járó nehézségeket, amik hatással vannak a kapcsolatukra, mint például a versenyek, edzőtáborok miatti távollét, fogyasztás miatti változékony hangulat stb.² Ezért többségüknek sportoló, sőt, versenysportoló vagy edző a párja, aki meg tudja érteni az élsporttal együtt járó nehézségeket. Többen arról is beszámoltak, hogy az előző, szakítással végződő párkapcsolatokban pontosan ezek a tényezők okoztak konfliktusokat. Emellett sokan a sportágválasztást sem tolerálták, mivel nem tartották nőknél való sportágnak, s ez már önmagában okot adott arra, hogy ezt a férfit ne engedjék magukhoz közel. A sporthoz való ragaszkodás, az ebből is fakadó macacosság, határozottság is megriaszthatja a férfiakat, ami miatt nehéz megfelelő társra találni, s vannak olyanok, akik a mai napig nem találták meg az „igazit”. H. L. így nyilatkozott erről:

„Szóval addig voltak ebből konfliktusok és viták. Nem tartotta annyira jó dolognak, hogy én bokszolok, és persze én meg is értettem őt, de ne-

² A fogyasztás kifejezést azokban a sportágakban használják, ahol súlycsoportokba vannak beosztva a versenyzők, s ezek alapján küzdenek meg egymással. Az eredményesség érdekében mindenki olyan súlycsoportot választ, amit egy-két, vagy akár több kg-os súlyvesztéssel ér el. A verseny első napján minden versenyző egy hivatalos bírói bizottság előtt mérleget, ahol nem lépheti át súlycsoportja felső határát. A felkészülés sikeressége, és erőnlét megőrzése érdekében a versenyzők minél rövidebb időn belül, koplalással, vízelvonással, szaunázással, sok edzéssel stb. igyekeznek az adott súlyhatárt elérni, ami ingerlékenységet, türelmetlenséget, feszültségek okozhat.

kem akkor mindenem a bokszt volt. Szerintem, ebben közrejátszik, hogy a bokszt egy férfias sport és a bokszolóknak óhatatlanul is felvesznek egy bizonyos fokú férfias viselkedést: határozottabbak, tán egy kicsit agresszívbak lesznek ettől, és ez mindenképp kihát a párkacsoltra, mert eközben veszítenek a nőiességükből, s ez a kapcsolat rovására megy, mert nem tudja ezt minden férfi tolerálni.”

Az interjúk alapján tehát megállapíthatjuk: az első hipotézis abban a tekintetben igazolódott, hogy az anyai és élsportolói szerep nem igazán, csak nehézségekkel egyeztethető össze, és a párkacsolatban, az élettársi/házastársi szereppel kapcsolatban is konfliktusokat okozhat a bokszoló szerep felvétele.

4.3. Családi háttér, a családban látott szerepek, a családtagok, barátok viszonyulása a bokszhoz

Az alanyok mindegyike átlagosnak nevezte családját, viszont két esetben a szülők még gyerekkorukban elváltak, illetve egy alany édesapja meghalt. Minden esetben az édesanyák látták el az otthoni teendőket a tipikus női szerepeknek megfelelően: a gyerekek gondozását, a háztartási munkát, de emellett dolgoztak is, míg az édesapák fő feladata a pénzkeresés volt, s nem igazán vették ki részüket az otthoni munkákból. Többen említették, hogy az édesanya vállára így nagyobb teher hárult, mivel ő is dolgozott, emellett pedig sokszor az édesapát is ki kellett szolgálni. Az ökölvívónők mindegyike elhatárolódik ettől a mintától, s a saját életükre vonatkozóan semmiképpen sem tudják elképzelni azt, hogy édesanyjuk életfelfogását kövessék. Úgy gondolják, hogy a mai modern világban még több területen kell önállóan lennie egy nőnek, ahhoz, hogy a hétköznapi életben (is) sikeres legyen, pl. a karrierben, és az ő esetükben pedig a sportban is. Ehhez nélkülözhetetlen egy olyan családi háttér, párkacsolat, amiben tökéletesen mellérendelő viszony van a felek között, s igazságos, fele-fele arányú munkamegosztásban végzik el az otthoni teendőket. J. M. alanyban a következő vélemény alakult ki:

„És a nőikkel szembeni elvárás szerintem sokkal összetettebb a mai modern korban, mint bármikor eddig, akár a társadalom részéről, akár esetleg a férj részéről elvárás, hogy vezesse a háztartást, nevelje a gyereket, ha esetleg van, legyen egy jó munkája, mondjuk annyi fizetéssel, mint a férjéé, és még emellett jól is nézzen ki, és adjon magára és mindig legyen mindenhez kedve”.

A szülők sportmúltját vizsgálva nem találtam egyértelmű összefüggést a gyerek sportkarrierjével: a szülők között volt olyan, aki soha nem sportolt, és olyan is, aki igen, sőt, ökölvívással foglalkozott. Viszont az egyértelműen kijelenthető, hogy mindegyik szülő ellenezte, hogy lányuk bokszoljon vagy más küzdősporttal kezdjen el foglalkozni. Az alanyok mindennapos konfliktusokról számoltak be, melyek során sorozatos viták, veszekedések árán, vagy titokban mehettek csak edzésre. Természetesen ebben fontos szerepet játszott a szülők féltése, mivel olyan sportágról van szó, ahol a felek sérülést okoznak egymásnak, viszont egyértelműen közrejátszott az is, hogy olyan sérüléseket is szenvedhettek, amelyek esetlegesen eltorzíthatják az arcukat. Tehát a szülők összeegyeztethetetlennek tartották lányuk bokszolói tevékenységét a jó megjelenésű, nőies arcú nőideállal, mivel azt gondolták, hogy ez a férfiak világa. A következő idézet Z. F. édesapjának reakcióját mutatja be, amikor megtudta, hogy a lánya bokszolni szeretne:

„Hát az anyu nagyon ellenezte, azt mondta, hogy önvédelmi szinten ez nagyon jó, az apu is, de amikor meghallotta, hogy én versenyezni akarok, akkor kitért a hitéből. Hogy én ezt hogy gondolom, az ő lányát ne verjék össze a ringben, és ehhez hasonló, meg, hogy inkább manökennek menjek, ne versenyzőnek”.

A sportolónők makacosságuknak, akaraterejüknek és kitartásuknak köszönhetően ennek ellenére sem adták fel, s minden eszközt bevetettek ahhoz, hogy továbbfolytathassák az ökölvívást, míg végül az első versenyeken való részvétel, majd pedig a további, nemzetközi és hazai sikerek meghozták az eredményeket. Ezeket látva a szülők egyre inkább megnyugodtak, és megváltozott a véleményük: örömmel fogadták lányuk sikereit, és már nem elleneztek, sőt, néhány esetben buzdították gyerekeiket és lelket öntöttek beléjük, ha abba akarták hagyni sportpályafutásukat.

A barátok dimenzióját vizsgálva az ökölvívónők egységesen arról számoltak be, hogy a sport egyértelműen meghatározza a barátok körét: legtöbbjük barátja a sportág tagjai közül kerül ki. Ennek oka, hogy velük találkoznak a legtöbb edzésen, illetve közös az érdeklődési körük, mindannyian tudják, hogy mennyi munkával, olykor szenvedéssel jár az élsport. Ezek a lelki tényezők nagyon erős érzelmi és lelki köteleket jelentenek, amik szerintük egy életre szólhatnak. Természetesen vannak barátok a sporton kívül is, de ők, mivel nem sportolók, nem tudják úgy átérzeni és megérteni az edzéssel járó kö-

teleztségeket: a mindennapos tréningeket, a szórákozásról, bulizásról való lemondásokat. Viszont ők nagy lelkesedéssel és kíváncsisággal, bár némi furcsasággal fogadták azt, hogy barátjuk ökölvívással kezdett el foglalkozni, ennek ellenére támogatták, szurkoltak neki, büszkék voltak rá, hogy ilyen barátjuk lehet.

A családok és barátok dimenzióját vizsgálva arra a következtetésre jutottam, hogy az első hipotézis családra vonatkozó része igazolódott: a család számára a bokszolói szerep felvétele az adott női szerep mellé legtöbbször konfliktusokkal terhelt volt. A barátok viszont szinte kivétel nélkül lelkesedéssel fogadták barátjuk sportolói tevékenységét és sikereit.

4.4. Iskolai tanulmányok – sportolói pályafutás és tanulás

Az általam megkérdezett élsportolónők mindegyike több szakmával rendelkezik. Jellemzően középfokú végzettséggel rendelkeznek, gimnáziumot, szakközépiskolát vagy szakiskolát végeztek, ahol valamilyen szakmát szereztek: kereskedelmi, vendéglátói, varrónői, számítástechnikai, közgazdasági, banki ügyintézői stb. Egy fő jelenleg folytatja felsőfokú tanulmányait. Emellett mindegyikük megszerzte a közép-, illetve felsőfokú szakedzői és/vagy bírói képzettséget.

Egy alany iskolai tanulmányai befejezése után kezdett el ökölvívással foglalkozni, így ő nem tudott arra vonatkozó tapasztalatokról beszámolni, hogy hogyan tudta összeegyeztetni a tanulást és a versenysportot. Viszont a többiek — egy alany kivételével — problémákról és konfliktusokról meséltek. Nagyon sok problémát okozott a számukra, amikor verseny vagy edzőtábor miatt hiányozni kellett az órákról, vagy nem tudtak kellőképpen felkészülni. Bár nem mindenki ellenezte a versenysportot, sőt, az igazgatók, testneveléstanárok támogatták is őket és örültek neki, hogy válogatott sportolóként Magyarországot képviselik külföldi versenyeken. A tanárok viszont legtöbbször nem tolerálták a sorozatos hiányzásokat, s volt rá példa, hogy rosszabb érdemjegyet adtak annál, amit az interjúalany megérdemeltnek vélt. A sportolók azt is tapasztalták, hogy a tanárok intellektuálisan kevesebb értékű, s kisebb intelligenciájú embereknek tartották őket, ezért volt közöttük olyan, aki nem mondta el, hogy ő ökölvívó élsportoló. E. B. egy idő után annyira megalégtelte a folyamatos konfrontációkat a sport miatt, hogy inkább nem tanult tovább:

„... nem volt sikerélményem az iskolában, nem tudtam úgy tanulni, egyre inkább jöttek ezek a rossz élmények, és akkor úgy döntöttem, hogy inkább abbahagyom, és a sportra koncentrálok”.

Az organizációs szerepek közül a diák és a sportoló szerep összeegyeztethetlensége leginkább a tanárok számára okozott problémát, de többen arról számoltak be, hogy az ő esetükben azt sem fogadta el a tanár, hogy nő létükre bokszolnak, és emiatt kaptak általuk rosszabbnak ítélt érdemjegyet. A tanár álláspontja az volt, hogy egy nő ne bokszoljon, s a tény, hogy tanítványa mégiscsak ezzel foglalkozik, ráadásul verseny szinten, csalódást okozott a számára.

A sportolónők nem gondolják úgy, hogy az élsport összeegyeztethetetlen a tanulással, hisz több példa is van rá, hogy akár felsőfokú végzettséget is lehet szerezni. Akik megszakították tanulmányukat, arról számoltak be, hogy valószínűleg ez az ő hibájuk. Választani kellett a sport és tanulás között, s mivel a bokszt volt számukra a legfontosabb, nem volt kérdés a döntés kimenetele. Esetükben a választás kényszer is volt, mivel az edzőtáborok, versenyek miatt folyamatosan csúsztak a vizsgákkal, majd pedig a félévek teljesítésével, ami olykor anyagi áldozattal is járt. Emiatt döntöttek úgy, hogy inkább az ökölvívásra fordítják minden kapacitásukat.

A diáktársak, egy fiatalabb generáció tagjai inkább pozitívan fogadták, hogy osztálytársnőjük egy ilyen, addig a nők számára ismeretlen területen ér el kiemelkedő eredményeket. Tehát az első hipotézis az iskola, mint mikrokörnyezet szempontjából részben igazolódott: a diák és sportoló szerep között figyelhető meg konfliktus, s kevésbé a diák és bokszolói szerep között, bár erre is van példa.

4.5. Munkahely és élsport

A munka a sportolók életében mindig is problémás abban az esetben, ha nem a sport a főállásuk. Mivel azonban a megfelelő életkörülmények megteremtéséhez megfelelő anyagi háttér szükséges, ezért sokszor a sportolóknak munkát kell vállalniuk. Ugyanakkor a napi nyolcórás, vagy több műszakos munkabeosztás mellett nehéz úgy edzeni, hogy teljes mértékben fel tudjanak készülni egy-egy fontos versenyre. Emellett, ha alkalmazottként dolgoznak, kompromisszumot kell kötniük a munkahelyi vezetővel annak érdekében, hogy meg tudják oldani az edzőtáborok, versenyek miatti akár több hetes távolmaradást a munkahelyről.

Az élsportoló ökölvívónők a munka alapján három csoportra oszthatók: (1) akiknek fő állásuk a sport, s ezért fizetést kapnak az egyesületüktől (az egyik sportoló interjúalany elmondása alapján létszámuk három fő egész Magyarországon), vagy (2) munka mellett dolgoznak, illetve (3) olyan munkát keresnek, ami mellett akár napi két edzésen is részt tudnak venni.

Az első csoportba tartozóknak természetesen nem okoz gondot összeegyeztetni a sportot a munkával, hisz a kettő ugyanaz. Az okoz leginkább problémát a számukra, hogy az a fizetés, amit ezért a tevékenységért, illetve az eredményekért kapnak, nagyon minimális, s emellett nem igazán tudnak egy élsportoló számára megfelelő életkörülményeket teremteni. Beszámoltak arról, hogy bár ők kivételes helyzetben vannak, hogy nem kell még külön munkát vállalniuk, de mindenhol a lehető legtöbbet, legjobb eredményeket várják el tőlük, miközben a lehető legkevesebbet áldoznak a támogatásukra.

Többen említették, hogy diákmunka mellett sportoltak, ami nem okozott problémát a számukra, mivel ez a munkatípus rugalmasabb az állandó munkahelyekhez viszonyítva, így könnyebben tudták összeegyeztetni a sporttevékenységekkel, s a vezetőkkel is meg tudták beszélni, ha edzés vagy verseny miatt korábban kellett elhagyniuk a munkahelyet. Bár azt is megemlítették, hogy olykor nehéz fizikai megterhelés érte őket — például, amikor több műszakban kellett dolgozni —, s emiatt inkább az ezt elmesélő sportolónő felhagyott az adott munkával, és a sporttal foglalkozott a továbbiakban. Hasonló helyzetbe kerültek azok az élsportolónők, akik az edzés mellett főállásban is dolgoztak. Mindenhol közölték a munkahelyi vezetővel, hogy válogatott sportolók, így olykor a versenyek, edzőtáborok miatt hiányozni fognak, ha ebbe ő is belegyeznek. Eleinte egyik vezető számára sem okozott ez problémát, de amikor egyre többször fordultak elő a hiányzások, előbb-utóbb menniük kellett. Soha nem maga az ökölvívás okozott konfliktust, sőt, a sportágválasztást inkább pozitívan fogadták, hanem az élsporttal együtt járó akár több hetes hiányzások. Így választani kellett a sport és munka között, és mivel nekik a sport volt a legfontosabb az életükben, nem volt kétséges a választás kimenetele:

„Az az igazság, hogy én nagyon sokáig nem dolgoztam. Pontosan azért, amit az elején is említettem, hogy mennyire nem összeegyeztethető a sport meg az anyaság, hogy aki sikeres sportoló akar lenni, az 100%-os odafigyelést igényel. Vagy edz az ember, vagy dolgozik. Ezért, amikor felkerültem Pestre, el-

adóként kerültem föl, akkor muszáj volt dolgozni, mert másként nem ment. De az sem ment sokáig, kb. egy hónapig, mert nem tudtam rendesen edzeni. Annyira összegegyeztetetlen volt, hogy sehogy nem tudtam megoldani az edzést, és ezért a bunyót választottam.”

Egy másik interjúalany elmondta, hogy inkább másik munkát választott, majd pedig önálló vállalkozásba kezdett, az interjúrészletben szereplő sportoló alany pedig egyáltalán nem dolgozott tovább.

Van arra is példa, hogy valaki kezdettől fogva ugyanazon a munkahelyen dolgozott, s a munkahely vezetője teljes mértékben elfogadta, sőt, támogatta versenysportolói pályafutását. Ebben nagyon fontos szerepet játszott a vezető sportolói pályafutása, ami alapján meg tudta érteni az élsporttal együtt járó kötelezettségeket. Ebben az esetben leginkább a kollégák voltak kevésbé toleránsak, s előfordultak konfliktusok, leginkább amiatt, hogy nem nyíltan fejezték ki rosszállásukat, de összességében a munkatársak inkább pozitívan álltak a sporthoz.

Edzők és sportolók is beszámoltak arról, hogy milyen nehéz olyan munkát találni, ami mellett élsportolói tevékenységet lehet folytatni: minden nap akár kétszer edzeni, több napos vagy hetes edzőtáborokban, versenyeken részt venni. Nem tartják lehetetlennek az ilyen munkát, de mindenképpen szükségesnek tartják, hogy toleráns legyen a munkahely vezetője, s hogy bizalmi viszony alakuljon ki közte és az alkalmazott között, hogy elhiggye: el fogja végezni a rábízott feladatokat, akkor is, ha egy ideig nem tud bejárni a munkahelyére.

Következtetésképpen elmondható, hogy a munka világára vonatkozóan az első hipotézis részben igazolódott: az alkalmazotti és sportolói, nem pedig bokszolói szerep között alakul ki konfliktus, ami további konfliktusokat, problémákat okoz a munkahelyi vezetőkkel, olykor a kollégákkal:

„Mindenhol mondtam, hogy nekem időnként edzőtábor meg verseny van, és olyankor el kell mennem egy időre, ebbe mindenhol bele is egyeztek, jó, persze, megoldjuk, majd valaki helyettesít, majd megbeszéljük. És egyszer-kétszer működött a dolog, de aztán harmadszor vagy negyedszer, amikor mondtam, hogy hétvégén megint verseny lesz, vagy edzőtábor ekkor meg ekkor, akkor már nem lehet, most nem jó, vagy dolgozol vagy, nem. A végén meg mindig az lett, hogy akkor elmegyek. Nekem mindig a sport volt az első, de soha nem okozott gondot másik munkahelyet találni.”

4.6. A sport világa: férfi és női bokszolók, edzők, vezetők viszonyulása női ökölvívás-hoz

Az általam megkérdezett női ökölvívók mindegyike a válogatott tagja jelenleg, vagy volt a sportpályafutása alatt: egyesek kezdettől fogva oszlopos tagjai, mások, a fiatalabbak később kerültek be. Összetartó csapatnak tartják a válogatottat, ahol segítik és ösztönzik egymást, de természetesen kisebb konfliktusok előfordulnak, mint mindenhol, ahol többen vannak egy helyen. Ennek okát egyrészt a nőkre jellemző érzékenységben látják. Az edzők szerint könnyebben megsértődnek, s haraggal tekintenek egymásra például egy kesztyűzés után. Nem mindig sikerül kettéválasztani a ringen belüli és kívüli érzéseket. Problémát okozhat az is, ha olyan személy kerül be a csapatba, aki személyisége, tulajdonságai miatt kevésbé tud beilleszkedni. Az edzők véleménye szerint a konfliktusok feloldásában fontos, hogy legyen egy férfi, aki „egy másfajta szemléletet képvisel, és hallgatnak rá”.

Egészen más a viszony a férfi és női válogatott tagjai között. Ennek jellemzésére a következő kifejezéseket használták a versenyzők és az edzők: „nem túl jó”, „feszült”, a „lehető legrosszabb”, „nincsen”. A férfiak azokat a nézeteket képviselik, amiket edzőjüktől hallottak: mire kellene ide a nők, „inkább maradnának a fakanál mellett”, ez a számukra „nem lehet egy komoly sportág, csak egy zsírfejtő torna”, mivel „fizikailag képtelenek arra, hogy bokszoljanak”. Ez leginkább azokra jellemző, akiknek az egyesületénél nincsenek lányok, így nem láthatják, hogy ők is ugyanolyan keményen tudnak edzeni, mint a férfiak.

Az edzők és bokszolónők szerint is természetesen vannak olyan férfiokölvívók, akik nyitnak a lányok felé, s érdeklődnek eredményeik, versenyek iránt, de a két nem viszonya még nagyon messze van a más sportágakban tapasztalható viszonyoktól, amelyekben szintén később alakult ki a női szakág (kickbox, judo, súlyemelés stb.). Itt a két nem versenyzői együtt készülnek a versenyekre, edzőtáborokban segítik egymás felkészülését, együtt rendeznek a számukra versenyeket. Ahhoz, hogy az ökölvívásban is ilyen jó viszonyban legyenek a férfiak és a nők, elsősorban arra van szükség, hogy ne zárkózzanak el egymástól, tiszteljék és értékeljék egymás munkáját, teljesítményét, s idővel talán egyenrangúnak tekintik majd egymást.

Szinte teljesen más a helyzet az egyesületekben a két nem viszonya egymással: ahol vannak férfiak

és nők is, az edzők nem tudtak beszámolni konfliktusokról, maguk a versenyzők is azt mondták, hogy bármilyen eredményt hoznak, klubtársaik örömmel és büszkeséggel fogadták őket.

Az edzők megítélése a női ökölvívásról nagyon sokat változott az évek során, de megoszlik. Az interjúkban elhangzottak alapján az a kép rajzolódott ki, hogy az ökölvívóedzők három típusba sorolhatók: (1) akik elutasítják a nők edzését, (2) akiknek régebben ez volt a véleményük, de megváltozott, és ma már foglalkoznak lányokkal is, illetve (3) akik kezdettől fogva edzenek lányokat.

Az interjúalanyok beszámoltak arról, hogy az edzők egy csoportja, akik leginkább az idősebbek generációjához tartoznak, s a szövetségi vezetők egy része is, még mindig rosszallóan tekint a női ökölvívásra, s azt gondolja, hogy „a nőknek nincs helyük a bokszteremben, inkább otthon kellene maradniuk, és a házi munkával, gyerekneveléssel kellene foglalkozniuk”. Okként a férfiak és nők közötti biológiai különbségeket hozzák fel: gyengébbek, törekenyebbek, fizikailag kisebb a teherbíró képességük. Ezek az edzők a fizikai különbségeken továbblépve a nőket mentálisan és intellektuálisan is alkalmatlannak tartják a bokszra, mint ahogy az egyik sportoló alany interjújában is olvasható:

„Elsősorban, hogy fizikálisan nem képes ugyanannyit elvégezni egy nő, mint egy fiú, másodsorban úgy gondolja, hogy túl összetett a boksztárhoz, hogy egy nő átlássa és átérzze, mert egy nőnek nincs olyan taktikai és technikai érzéke, mint egy fiúnak. Tehát genetikailag alkalmatlan arra, hogy elsajátítsa az ökölvívás technikáját, legalábbis annyira, mint egy fiú. Nem tudja megtanulni a küzdelmet úgy, mint egy férfi”.

Ahogy teltek az évek, a magyar női ökölvívó válogatott egyre több kontinens- és világversenyen vett részt, s sorban jöttek az eredmények: szinte minden világ- és Európa-bajnokságról hoztak érmeiket. Ezt az egyik alany elmondása szerint a női bokszt kritikusai az eredmények semmibe vétele mellett azzal magyarázták, hogy kicsi és képzetlen a mezőny, így könnyebb érmet szerezni, elég hozzá egy kis szerencse is a sorsolásban. Csakhogy „egyre több ország és versenyző kapcsolódott be a női ökölvívás vérkeringésébe, miközben a meglévők folyamatosan fejlődtek technikailag, míg hazánkban folyamatosan csökkentették a versenyekre, edzőtáborokra fordítható támogatások összegét”, és még így is, a mai napig a magyar válogatott valamelyik tagja szinte minden alkalommal hoz dobogós helyezést a világversenyekről. Vitathatatlan, hogy ha összehasonlít-

juk a férfi és női mezőnyt, még mindig kisebb a női résztvevők száma – ez látható a nemzetközi tornák, kontinensviadalok női versenyzőinek számán a férfiak számával összehasonlítva. Azonban mindkét esetben sok a jól képzett, kitűnő képességekkel rendelkező ökölvívó, így mindenkinek – nemtől függetlenül – a lehető legtöbbet kell tennie, edzenie ahhoz, hogy eredményt érjen el. Mind az élsportolónők, mind az edzők egy bizonyos fokú féltékenységnek, irigységnek tulajdonítják ezt a negatív hozzáállást, aminek legfőbb oka, hogy a nők betörték egy addig teljes mértékben maszkulin területre, s sikereket érnek el benne. Az ilyen edzők továbbá már nem rendelkeznek megfelelő toleranciával, türelemmel ahhoz, hogy több figyelmet fordítsanak a lányok lelkiállapotára, önbizalmuk fejlesztésére, amire „sokkal jobban szükségük van és igénylik érzékenységük miatt, mint a férfiversenyzők”.

Az interjúalanyok elmondása szerint hazánkban az edzők egy másik jelentős csoportját képezik azok, akik eleinte kétkedve fogadták a nők megjelenését a bokszt világában. Eleinte furcsának tekintették, hogy egy-egy lány letéved az edzőterembe, sőt, maguk is azt gondolták, hogy „mit keresnek ezek itt”, de fontosnak tartották, hogy adjanak egy esélyt nekik, mert igényelték a foglalkozást, és nagy lelkesedéssel, szorgalommal végezték el a feladatokat az edzéseken. Hozzáállásukkal, kitartásukkal, olykor makacsságukkal pozitív csalódást okoztak az edzőjüknek, ami ahhoz vezetett, hogy ezek az edzők a női ökölvívás pártfogóivá váltak, s örömmel fogadták az érkező, leendő női tanítványokat. Ezek az edzők is egy olyan generációhoz tartoznak, akik abban szocializálódtak, hogy a bokszt a férfiak világa, s nem egyeztethetőek össze a hagyományos női szerepkörökkel, így semmi keresnivalójuk nincs az ökölvívás területén, mégis képesek voltak arra, hogy megváltoztassák véleményüket, s elfogadják, majd pártfogolják a női ökölvívást.

Az ökölvívónőkkel és edzőkkel készített interjúk alapján az edzői társadalomról az a kép alakult ki, hogy a legkisebb létszámú csoportot azok alkotják, akik életkoruk miatt is már teljesen természetesnek tekintik, hogy „a nőknek ugyanolyan joguk van bokszolni, mint a fiúknak”, s bennük látják a legújabb olimpiai sportág fiatal reménységeit. Rájuk hárul az a nagy felelősséggel bíró feladat, hogy edzőtermükben baráti viszonyt alakítsanak ki a tanítványok között – nemtől függetlenül –, a fiúkkal elfogadtassák a női ökölvívás létjogosultságát, a lányoknak pedig megtanítsák, hogyan kell viszonyulniuk a fiúkhoz azért, hogy elfogadják őket.

A sportág szövetségi és szakosztályi vezetőivel kapcsolatban az a vélemény alakult ki az egyik edzőben és tanítványában, illetve más bokszolónőkben egyaránt, hogy mivel többségük férfi, nem várható el tőlük, hogy támogassák a női ökölvívást. Egy részüknek ugyanaz a véleménye, mint az edzők fent említett első csoportjának. Nekik az az érdekük, hogy a női ökölvívók a lehető legkevesebb kevesebb ráfordítással minél jobb eredményeket érjenek el. Az ökölvívónők tapasztalatai szerint a női szakágnak csak minimális támogatást juttatnak, így minimális fővel tudnak edzőtáborozni – akik általában a nagy súlykülönbségek miatt nem igazán tudnak együtt dolgozni –, külföldi versenyeken indulni. Emellett ismerve a lányok kitartását a vezetők úgy gondolják, hogy így is mindent megtesznek az eredményesség érdekében. B. G. edző a következőképpen vélekedik a vezetőkről:

„...azok a vezetők, akiknek ezzel kellene foglalkozni, ... úgy szeretnének eredményt elérni, hogy egyáltalán ne támogassanak minket. Legyen az eredmény, amiért ők lefölszik a jót, de hogy legyen eredmény és támogatni kellene, biztos nem tesznek érte semmit.”

Tehát következtetésképpen elmondható, hogy a második hipotézis, mely szerint a női szerep és bokszoló szerep összeegyeztethetetlen a sportág férfi tagjai számára, és ez van annak hátterében, hogy a női bokszolók kevesebb anyagi és erkölcsi megbecsülést kapnak a férfi bokszolókhöz viszonyítva, részben igazolódott. A sportág férfi tagjai egy része számára a női és a bokszoló szerep összeegyeztethetetlen, ezért nem fogadják el a női bokszolók eredményeit, ezeket kevésbé tartják értékesnek, így a sportolónők nem kapják meg a nekik járó erkölcsi megbecsülést és anyagi támogatást. Azonban az elmúlt évek során egyre több edző kapcsolódott be a női ökölvívók edzésébe, így egyre többen hagynak fel azzal a tévhittel, hogy a nők képtelenek a bokszra, s maradjanak inkább a „fakanál” vagy a „gyereknevelés mellett”.

4.7. Jövőkép

Amikor a jövőről kérdeztem az interjúalanyokat, mind a sportolónők, mind az edzők elsőként azt említették, hogy a női ökölvívásra és a bokszolók helyzetére a legnagyobb hatással a NOB augusztusi döntése lesz, mely szerint a 2012-es londoni nyári olimpiai játékokra felveszik a női ökölvívást három súlycsoportban: az 51, a 60 és a 75 kg-ban, kategóriáinként 12 fővel. A világon nagyon sokan,

köztük a magyar versenyzők is évek óta azért küzdöttek, hogy a világversenyeken bebizonyíthassák, a női bokszt is képvisel olyan magas színvonalat, hogy olimpiai sportággá váljon. Voltak már ígéretesek az athéni és pekingi olimpiai szereplésre vonatkozóan, akár bemutató sportágként, de végül mégsem vehettek részt a női ökölvívók ezeken a játékokon. Bár nagy örömmel fogadják mindazok a sportolónők, akik életüket tették fel arra, hogy kijuthassanak az olimpiára, s edzők, akik tanítványaik olimpiai szereplésében reménykedtek, mégis némi csalódást okozott a három súlycsoport. Igazságtalannak tartják a más súlycsoportban bokszolókkal szemben ezt a döntést, mert így az esélyt sem adják meg a számukra, hogy részt vehessenek az olimpián, mivel sokan képtelenek lefogyasztani a megfelelő súlycsoportba, vagy nagy hátrányba kerülnek azokkal szemben, akik az adott súlycsoport tagjai, ha feljebb lépnek a súlykategóriában. C. R. edző a következő véleményt fogalmazta ezzel kapcsolatban:

„Elég kevés a létszám abban a három súlycsoportban, mert egyáltalán csak három súlycsoportot engedtek, és ebbe a három súlycsoportba is világszerte csak tizenketten kvalifikálhatja magát. Úgyhogy én bízom benne, hogy sikerülni fog a lányoknak a kvalifikáció bármely súlycsoportban is, és mindenképpen előrelépés lehet ez, és remélem, hogy a következő olimpiára az összes súlycsoportban is ott lehetnek a lányok, nemcsak háromban.”

Az edzők és élsportolók egyaránt úgy vélik, hogy mindenképpen meg kell becsülni, s lehetőleg ki kell használni az olimpiai szereplésre kapott lehetőséget, s mindent meg kell tenni ahhoz, hogy sikerüljön érmet szerezni, mert egy olimpiai érem sportágtól függetlenül az egész ország dicsősége, és nem mellékesen reklámlehetőség is a támogatók számára. Mindenki abban reménykedik, hogy emiatt talán nő a női ökölvívás támogatottsága, több lehetőség nyílik edzőtáborozásra, versenyekre, így a magyar ökölvívás ledolgozhat némi hátrányt a többi országokhoz képest, akik már évek óta tudatosan nevelik leendő olimpikonjaikat.

Összegzés

Kutatásomat élsportoló ökölvívónők körében végeztem. Arra próbáltam fényt deríteni, hogyan boldogulnak a legeredményesebb bokszolónők egy szinte kizárólag férfiaknak fenntartott világban, illetve hogyan tudják összeegyeztetni a hagyományos

női szerepeket a sportágra jellemző férfias tulajdonságokat magába foglaló sportolói szereppel.

Két hipotézist állítottam fel, melyeket több dimenzióban vizsgáltam. Az első hipotézis a vizsgált dimenziókban részben igazolódott. A magánélet dimenziójában, amelyhez legfőképpen a párkapcsolat, anyaság tartozik, a sportolónők véleménye szerint az anyaság és a sportolás nem egyeztethető össze. A párkapcsolatban is okozott konfliktust a nők bokszolói tevékenysége mindaddig, amíg nem találtak olyan társat – legtöbb esetben szintén sportoló személyében –, aki elfogadta azt. A családban akkor voltak a legnagyobb problémák, amikor a szülők megtudták, hogy lányuk ökölvívással szeretne foglalkozni, de az aggodalomból eredő tiltások, viták idővel abbamaradtak, miután bekövetkeztek az első sikerek. A munkahely és az iskola dimenzióját vizsgálva azért igazolódott részben a hipotézis, mert leginkább a sportolói szereppel együtt járó versenyek, edzőtáborok miatti hiányzások okoztak konfliktusokat, nem pedig a sportágválasztás.

A második hipotézist tekintve arra a következtetésre jutottam, hogy bár még mindig vannak olyan férfiedzők, vezetők, akik nem képesek elfogadni, hogy a nők is lehetnek kiemelkedő bokszolók, de egyre többen változtatják meg véleményüket, s kezdenek el lányokat edzeni. Ennek megfelelően az edzők három csoportját különítettem el: (1) akik elutasítják a nők edzését, (2) akiknek régebben ez volt a véleményük, de megváltozott, és ma már foglalkoznak lányokkal is, illetve akik (3) kezdettől fogva edzenek lányokat.

Dolgozatommal a gender- és sportszociológia kevésbé kutatott területein végeztem kutatást. Remélem, sikerült eredményeimmel hozzájárulnom a nők életében előforduló szerepkonfliktusok feltáráshoz, valamint olyan nők helyzetének, problémáinak bemutatásához, akik egy jellemzően maszkulin területre léptek be. Bízom benne, hogy kutatásom kiinduló pontja lehet további kutatásoknak, amelyek más sportágakban vizsgálhatnák a női sportolók szerepkonfliktusait, illetve a férfisportolók viszonyait, kapcsolatait és konfliktusait női sporttársaikkal, valamint hozzájárulhat egyéb sportágon belüli, egymással és a másik nemmel kapcsolatos csoportdinamikai jelenségeket feltáró vizsgálatokhoz.

Kutatásommal szerettem volna bemutatni, hogy ökölvívónőkkel foglalkozni nem azért fontos elsősorban, hogy minél többet megtudjunk róluk, hanem az ő történeteikből, nehézségeikből értékes tudást nyerhetünk arról, hogy mennyire nehéz

a nőknek a férfiak által uralt területekre betörni a 21. század elejének Magyarországon. Eredményeim nemcsak a bokszolónőkre irányuló kutatások számára szolgáltathatnak fontos meglátásokat, részadatokat, összehasonlítási alapokat és támpontokat, hanem más, hasonlóan maszkulin területen tevékenykedő nők csoportjainak vizsgálatában is felhasználhatóak lehetnek.

Felhasznált irodalom

Andorka Rudolf (2006):

Bevezetés a szociológiába, Budapest, Osiris Kiadó.

Bodnár Ilona (2002):

A nők és az edzői pálya, avagy a nőket „megezzik”.

In: Pető Andrea (szerk.): Társadalmi nemek képe is emlékezete Magyarországon a 19-20. században, Budapest, a Nők a Valódi Esélyegyenlőtlenségért Alapítvány, 221-247. oldal.

Bodnár Ilona (2003):

Társadalmi diskurzus a női sportról a múlt század első felében.

In (Földesiné dr. Szabó Gyöngyi és Gál Andrea szerk.): Sport és társadalom, Budapest, Magyar Sporttudományi Társaság, 116-133. oldal.

Buda Béla (1985):

Női szerep – női szocializáció – női identitás.

In (Koncz Katalin szerk.): Nők és férfiak, hiedelmek, tévhitek, Magyar Nők országos Tanács, Budapest, Kossuth Kiadó, 93-110. oldal.

Buysse, Joann M. – Embser, Melissa Sharidan – Herbert (2004):

Constructions of gender in sport: An analysis of intercollegiate media guide cover photographs, Gender and Society, Vol. 18, No. 1. (feb., 2004), pp. 66-81.

Ferge Zsuzsa (1985):

Biologikum és nemek közötti egyenlőség.

In. (Koncz Katalin szerk.): Nők és férfiak, hiedelmek, tévhitek, Magyar Nők országos Tanács, Budapest, Kossuth Kiadó, 68-92. oldal.

Földesiné Szabó Gyöngyi (1983):

Élsport és társadalmi esélyegyenlőtlenség, Szociológiai füzetek.

Gáldiné Gál Andrea (2007):

Sport és társadalmi nem a 21. század elején a média tükrében.

Forrás: http://phd.sote.hu/mwp/phd_live/vedes/export/galandrea.m.pdf, utolsó látogatás: 2009. 09. 26.

Hargreaves, Jennifer (1994):

Sporting Females, Critical issues in the history and sociology of women's sports, New York, Taylor & Francis e-Library.

H. Sas Judit (1984):

Nőies nők és férfias férfiak. A nőkkel és férfiakkal kapcsolatos társadalmi sztereotípiák élete, eredete és szocializációja, Budapest, Akadémiai Kiadó.

Koncz Katalin (1985):

Nők (és férfiak), Hiedelmek – tények – távlatok.

In. (Koncz Katalin szerk.): Nők és férfiak, hiedelmek, tévhitek, Magyar Nők országos Tanács, Budapest, Kossuth Kiadó, 236-260. oldal.

Rotella, Carlo (1999):

Good with Her Hands: Women, Boxing, and Work,

Critical Inquiry, Vol. 25, No. 3, pp. 566-598, The University of Chicago Press. Forrás: <http://www.jstor.org/stable/1344190>, utolsó látogatás: 2009. 10. 19.

Theberge, Nancy (1981):

A Critique of Critiques: Radical and Feminist Writings on Sport.

Social Forces, Vol. 60, No. 2, Special Issue, pp. 341-353, University of North Carolina Press. Forrás: <http://www.jstor.org/stable/2578439>, utolsó látogatás: 2009. 10. 19.

Absztrakt

Kutatásom célja, hogy az élsportoló ökölvívónők helyzetének vizsgálatával bemutassam, hogy mit jelent nőnek lenni egy olyan szélsőségesen maskulin területen, ami a 20. század végéig a férfiak exkluzív klubjának számított. Szeretném felderíteni a sportág férfi és női tagjai közötti konfliktusok eredetét, okait és megnyilvánulási formáit. Kutatásommal választ keresek azokra a kérdésekre, hogy milyen tulajdonságokat, s azokkal együtt járó szerepeket kell magukra ölteniük az ökölvívónőknek ahhoz, hogy sikeresek legyenek a sportágban, s mennyire okoz problémát a maguk, illetve mikrokörnyezetük számára ezeket összeegyeztetni az addig hagyományosnak tekintett női szerepkörökkel. A dolgozatban kritikai feminista és genderszociológiai megközelítésből vizsgálom meg, hogyan viszonyul a család, az élettárs/házastárs, a barátok, a munkahelyi vezetők és kollégák, a tanárok és diáktársak, valamint a sportág férfi tagjai a női ökölvívókhoz, s ahhoz, hogy ezt a sportágot választották.

Tárgyszavak: ökölvívás, férfi és női szerep, szerepkonfliktus, hátrányos megkülönböztetés.

Abstract

The aim of this paper is to present what it means to be a woman in an extremely masculine area, which was regarded as men's exclusive club until the end of 20th century. We wish to investigate the origins, causes and manifestation of the conflicts between boxing men and women. We wish to examine the characteristics and roles necessary for women to be successful in sport, the degree of problem caused by reconciling these with traditional female roles as far as women themselves and their microenvironment are concerned.

Key words: boxing, male and female role, discrimination.

